

Persbericht 25 maart 2021

Joseph Beuys, *Rettet den Wald*, 1972 (poster) 49.53 x 49.85 cm, ed. 200
Collectie Bonnefanten, Maastricht. ©Joseph Beuys, c/o Pictoright Amsterdam 2020

Aron Demetz, *Heimat*, 400 cm h, 2010

Rettet den Wald! Redt het bos! Save the forest!

Museum Het Valkhof, 18 september t/m 5 december

De aarde warmt op, onder meer door het kappen van de bossen. Elk jaar verdwijnt er een bosgebied zo groot als het Verenigd Koninkrijk. Hoe moeten wij omgaan met het verlies van de natuur? Kunstenaars inspireren ons om ons te bezinnen, en in beweging te komen.

Overall in de wereld reageren kunstenaars op de teloorgang van het bos, zoals het Duitse Grafenbergerwald en Hambacherwald, het Colombiaanse en Braziliaanse regenwoud, het laatste oerbos in Polen, het laatste regenwoud in Madagascar of de duizenden door de droogte omgewaaide bomen in Eindhoven.

Sommigen kunstenaars rouwen om het lijden van de natuur, en proberen haar te helen, zoals Berlinde de Bruyckere met *Kreupelhout* (2013). Anderen roepen op tot verzet. Zoals Joseph Beuys, een van de eerste eco-kunstenaars, met zijn actie *Rettet den Wald!* die plaatsvond in 1971, een jaar voordat het Rapport van Rome verscheen. Of Cecylia Malik, initiatiefnemer van de actie *Polish Mothers on Tree Stumps* (sinds 2017). Weer anderen verbinden zich met het bos, zoals de 'bosgeest' Uýra, of planten nieuwe bomen.

Allen zetten ons aan het denken over de relatie tussen mens en natuur. We staan niet boven de natuur. We zijn er afhankelijk van.

Curator: Anne Berk

Kunstenaars: *AtelierNL NL*, *Fleur van den Berg NL*, *Joseph Beuys DE*, *Marinus Boezem NL*, *Melanie Bonajo NL*, *Persijn Broersen & Margit Lukács NL*, *Berlinde de Bruyckere BE*, *Aron Demetz IT*, *Hommes & Saxana DE*, *Menno Hiele NL*, *Eva Jospin FR*, *Cecylia Malik PL*, *Erik Odijk NL*, *Guiseppe Penone IT*, *Abel Rodríguez CO*, *Uýra Sodoma BR*, *Sara Vrugt NL*, *Chris Watson UK*

LEES MEER

Uyrá Sodoma, Serie A Última Floresta 3, 2018, Foto Matheus Belém.
Uyrá Sodoma treurt om het vellen van de bomen in het Braziliaanse regenwoud.

Rettet den Wald!

Kapstok voor de tentoonstelling is de actie *Rettet den Wald!* van Joseph Beuys (1921-1986). In Düsseldorf zou de tennisbaan worden uitgebreid, waardoor een deel van het Grafenberger Wald moest worden gekapt. Met 50 studenten trok Beuys trok ten strijde. Met zijn boomridders veegde hij de paden schoon en markeerde de bedreigde bomen.

Eco-kunst

In de jaren 70 waren er meer kunstenaars die zich bezig hielden met de natuur. Zoals Marinus Boezem met *De Groene Kathedraal*, (1978 - 1987), door het publiek gezien als ode aan de natuur. Of Guiseppe Penone, die in *Gesti Vegetali* (1983 - 84) laat zien hoe de mens onlosmakelijk is verbonden met de natuur. Joseph Beuys was meer activistisch. Met zijn 'Aktionen' wilde hij de maatschappij veranderen.

Rettet den Wald! vond plaats in 1971. Een jaar later verscheen het alarmerende Rapport *Grenzen aan de groei* van de Club van Rome. "Onze relatie met de natuur is volledig verstoord door een economisch systeem, dat onze natuurlijke basis op een gewetenloze manier exploiteert," verklaarde Beuys. Hij was een van de eerste eco-kunstenaars. Nu de problemen nog urgenter worden, volgen velen in zijn voetspoor.

Margit Lukács & Persijn Broersen, *Forest On Location*, HD-video, 11;40 sec.
Ism. met de componisten Berend Dubbe en Gwendolyn Thomas en Shahram Yazdani,
Courtesy AKINCI Virtuele reconstructie van het Oerbos van Białowieża.

Rouw

In de tentoonstelling komen verschillende reacties en coping-mechanismes aan bod. Sommigen kunstenaars rouwen om het lijden van de natuur, en proberen haar te helen, zoals Berlinda de Bruyckere met *Kreupelhout* (2013). Margit Lukács & Persijn Broersen maakten computeranimatie van Białowieża, het bedreigde oerbos in Polen. De eenzame wandelaar zingt een droevig lied. Je kunt het bos virtueel herscheppen, maar daar krijg je de levende natuur niet mee terug.

Documenteren

Chris Watson, voorheen de geluidsman van Richard Attenborough, legt vast wat verloren dreigt te gaan. Deze geluidkunstenaar registreert het ontwaken van het Amber Mountain Rainforest. In *The Sound of Sanctuary* (2007) hoor je een overweldigend concert van ritselende bladeren, ruisende bomen, dieren en insecten in het laatste stukje regenwoud in Noord-Madagascar.

Contact met natuur

Anderen verbinden zich met het bos, zoals Uýra Sodoma, een Braziliaanse bioloog, die transformeert in een bosgeest, als theatrale vorm van educatie. Of Melanie Bonajo die verkleed als plant, met geestverwanten een 're-earthing' ritueel opvoert in *De Groene Kathedraal*.

Hommes & Saxana, Berlin III, Baumportrat-Rheinhardswald, Margarete, 2019, olie op doek, en plein air, 250 x 360 cm

Verzet

Sommigen roepen op tot verzet, zoals Hommes & Saxana, die in 'Mal-Aktionen' ter plekke de strijd om het Hambacher Wald vastlegden. Ze portretteerden bomen die moesten wijken voor de bruinkoolwinning, en schilderden boomhutten waar boomridders zich meer dan acht jaar in verschansten.

Met de performances van *Polish Mothers on Tree Stumps* (sinds 2016) verzet Cecylia Malik zich tegen de ongebreidelde kap in Białowieża, het laatste oerbos van Europa. Haar Facebook-actie ging viral. Overal waar bomen werden omgehakt gingen moeders op de stompjes zitten, en gaven hun kinderen de borst, bij wijze van aanklacht. Daarna toog Malik met nog enkele 'Madonna's' naar Rome om de steun van de Paus te verwerven.

Cecylia Malik, groepsperformance Polish Mothers on the Tree Stumps, Kraków, 2016
Actie tegen het kappen in het Oerbos van Białowieża. Foto Tomasz Wiech

Bomen planten

Voor Documenta 7 bedacht Joseph Beuys, geïnspireerd door Uriburu uit Uruguay (1937-2016), zijn beroemde project *7000-Eichen, Stadtverwaltung statt Stadverwaltung* (1982-1987). Kassel veranderde in een groene oase. *7000-Eichen* is een van de grootste ecologische kunstwerken ooit.

Voor 225 euro kon iedereen een basaltblok kopen en een eikenboompje planten. Maar de weerstand was groot, en juist daarin lag de uitdaging voor Beuys. Hij wilde het denken over onze relatie met de natuur veranderen. *7000 Eichen* is een rolmodel voor het vergroenen van de steden. Europa wil de komende 10 jaar maar liefst 3 miljard bomen te planten.

Beuys begon met 7000 eiken, Sara Vrugt wil maar liefst 100.000 bomen planten. Een jaar lang, borduren ruim 1000 vrijwilligers met eindeloos geduld bomen, blaadjes en vogels op een doek van honderd vierkante meter. *100.000 bomen en een bos van draad* (2020) is ritueel, een ode aan de natuur.

In het borduursel zijn ook boomzaden verwerkt. Als het kunstwerk over een paar jaar begraven wordt, ontspruiten de zaden. Daarnaast kunnen mensen doneren aan TreeSisters, een organisatie die zich inzet voor herbebossing.

“Het gaat mij om bewustwording van onze onlosmakelijke eenheid met het ecosysteem. Ik ben soms zo wanhopig over de toekomst van de natuur, de generaties na ons. Ik hoop mensen te inspireren. Iedereen kan iets doen,” zegt Sara Vrugt.

Randprogramma:

De tentoonstelling zal handreikingen geven aan het publiek om bomen te planten.

Berlinde de Bruyckere, Kreupelhout I, 2013 Hout, epoxy, ijzer, staal, was, katoen, wol, H105 x 290 x 85 cm